

Emlékbeszéd Césár Vallejó felett

Césár Vallejó, nincstelen, nagylábú költő,
 lábad feje hatalmas csontpók,
 honnan veszel ekkora tappancsokra cipőt?
 sehonnán.

Te toprongyjani, lyukas a nadrágod hátul,
 sárgás indiánvalag bazsalyog ki a repedésen,
 nincs neked sötétkék ruhád,
 még a macskádnak sincs neve,
 a feleségeddel nem beszéltél,
 takarékoskodtál a szavakkal is.

Csupán a beled beszélt, hosszú, diadalmas költő beled.
 Úresen beszélt egymagában; vonultál és hallgattad,
 vacogott az állad, verted az ütemet betyárosan, kezed évig lóbáltad,
 ordítottál és megfeszültél s ekkor szakadt ki belőled tested csodája,
 fölemelkedtél, majd lezuhantál és összetörtél
 s most ezt cselekedjük mi is a te emlékezetedre.

Cipőt Spanyolországból kaptál egyszer. Április volt és kora reggel,
 Párizsban esett az eső s te sétáltál
 az ajándékkal a hónod alatt,
 húzd a lábadra azokat a csukákat,
 Césár... Min vihorászol, öregfiú?
 Spanyolország-anyád jól elszúrta a dolgot: két ballábas cipőt adott,
 légy nagylelkű, az egyik ballábast add tovább.

Kutyaszaron csúsztál el, Césár, hanyattvágódtál a kövezeten és belehaltál,
 és most esik az eső, nő a hajad, emelkedik a víz,
 örvény forog a csatornanyílás fölött, lapockacsontod odakoccan az utcaköhöz,
 lassan elvitorlázol, elhagysz,

odalent Dante vár,
 a parton Charlie Chaplin búcsúztat, kezében másik cipőd,
 indulsz, költő, esik,
 isten veled, költő, zuhog,
 a szád teli van vízzel,
 elfelejtetted kiköpni,
 szád szögletében hamvadó cigarettacsonk füstölög,
 isten veled, Césár, vörös cipőd még sokáig fényeskedik,
 végül lábaddal összeolvad.

Kitől kérdezzük meg?

A gyerekek törekenyebbek lettek, a nők lucskosabbak,
a férfiak meghalnak nagyhirtelen vagy a régi módon,
hátgerincen rugdosott kutyák, megmerevednek,
a világ kifolyik szemükből, de a gömb azért forog, viszi
tovább a balszerencsét a csillag alól. Hogyan van az,
hogy a domború szemek beroskadnak, az orr
összetört időt mutat, céljához ér
és csak ezek a test-órák ismerik saját számlapjukat, hogyan van ez:

kitől kérdezzük meg, mit mutat az óra, az igazi óra,
a nagy óra, amely mögül a szél fúj, a nagy szél
s amelynek riasztócsengője velótrázó
s ott őrzöng tovább mindenki homloka mögött; hogyan van ez:

a Kos és az Uránia szemünkláttára közösül viharosan,
a Nap ezerfokos szögben megdől, a Hold behorpad,
a Tejúton varjúhad, elsötétíti a látóhatárt,
rendkívüli világnapok, kétségtelenül;

fölriasztott, törekeny gyerekek, lucskos nők,
belemosódnak az esőkbe, de a férfiak, lelkük fémkeretben,
idomított patkányok, mitől zavarodtak így össze,
micsoda ravasz reklámok, evangélisták s micsoda képregény-világ
bolondította meg az eszüket; hogyan van ez;

megkérdezzük-e tőlük, mit éreznek, kihantoljuk-e a homályból őket,
megcsókoljuk-e csontjaikat vagy megvárjuk-e,
míg teljes lesz a létszám, hogy sérelem ne essék,
a csontok csókolgatásában elkopik majd a szánk, elapad nyálunk,
a csókoló lerogy csontnak a csontok közé
s végül száj nélkül marad;

vagy inkább a tapasztalt, vén férfihústól kérdezzük-e,
miket élt meg az időben, a hanglemezekről, a szarvat növesztő
szívtől, a Tábornok vállbojtjától, mit éreznek,
megkérdezzük-e a férfiakról rendben vannak-e a papírok, jó hangjuk
van-e a templomi kórusoknak, elkészült-e, aminek kellett s megvették-e
az időt a televíziótól s hihető lesz-e az adás;
s amikor alig volt idejük dönteni: nem ötlött-e eszükbe,
hogy két évet vásároljanak a tévétől, egy fényévet minden
műbolygótól, egy szemvillanást az elektronikus agytól, egy percet
minden vállalkozótól, egy szívdobbanást minden állampolgártól,
sokak ideje félbeszakadt,
pedig ők mindent eladtak volna,
tisztességes nyereségért eladtak volna.

Ködösen virrad

*Ködösen virrad, ahogy mifelénk mindig,
a folyó a tengerbe fut, a tengerből tovább, minden folytatódik,
a poklos részek is kijózanodnak, a vágy visszatér,
duzzadnak a hímtagok, fröcsköl a mag, feledhetetlen reggeli
emlék marad, mert a nap épp a kék pillanatában hasítja át a
ködöt és kereszt rajzolódik a falra; nézem a folyót, szeretnék
belőle valamit kihalászni, ágot, fadarabot, forgácscsá faragnám,
vagy hajót építenék belőle s ha átmedvesedett gubacsot találnék,
a zsebembe csusztatnám melegedni,*

*s te nem vagy sehol, vagy valahol egy másik összefüggésben
létezel, más combja siklik be két combod közé, megátkozom az
emlékedet is, mely a fejemben hánykolódik, mint a folyóban
sodródó uszadék-ág, átmedvesedik bennem és megdagad, és
mindegy már nekem, ki voltál s voltál-e egyáltalán, fantázia-kép
vagy a városom árnyékában, lépések visszhangja az utcán,
kézmozdulat, egy arc távlata, egy csapat ember, akik egymás
szája előtt beszélnek, hal szaga, dugattyúként működő vágy,
mely a beleket a torokig nyomja, vagy és nem vagy, lemondok
rólad, nem kaplak vissza úgyse.*

Esteledik

*Esteledik, az emberek vacsoráztatnak, mocskolnak és fürdenek,
vízből és alkoholból egyaránt sok fogy, az éjszaka ma is
nehéz lesz, mozogni kell vagy elcsöndesedni, hogy mások
mocorgásait meghallhassuk, jó ha van otthon dohány, ital,
imádság, simára csiszolt, emberi mondat, amiből ma nagy
hiányt látunk,*

*kevéssel a besötétedés után a magányosok belenéznek a tükreikbe
fülükét hegyezik, sok házból pohárcsörömpölés hallatszik
vagy fölcukló zokogás, a bátrabbja nekivág az estének,
talál valakit, akit hazavisz, vagy aki őt viszi haza és mint
akiket titkos szenvedély igazgat, megérkeznek a halottak is,
megtudakolni: nincs-e ma rájuk szükség,*

*de a faggatózásban túlhamar kimerülnek, félrehúzódnak, jön
az éjszaka, a virrasztó tüdők még magukba szívják a füstöt
s a nikotintól megpendült ember hívást hall, elindul, izzad
és kóvályog a vágótól, keresi a legsűrűbb sötétséget, amelybe
beleolvadhat, jön az éjszaka, az ember mozog, eszi magát,
összegyülemlik szájában a nyál s a hímveszőjében is a cseppek,
a hüvelyek összeszorulnak, a feketén fénylő ember a sötét
réseken át belepréselődik a legnagyobb sötétségbe.*

CSOÓRI SÁNDOR fordításai